

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

Orivesi 150- juhla & Mämmilän Elomeininkit 24.8.2019

ARVIOINTIKERTOMUS 2019

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA 1.6.2017- 31.5.2021

Pj. ja siht.	Markku Kallio	varajäsen	Markku Hietanen
Vpj.	Juha Haikka		Ilpo Kolari
Jäsenet	Ulla Korolainen		Maria Rantanen
	Kalle Uotila		Kirsti Kontio-Ollila
	Jenni Saxholm		Usko Jokinen

Tilintarkastus kilpailutettiin vuosille 2017- 2021 yhteistyössä Kuntien Hankintapalvelut Oy:n kanssa.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Oy Ab, vastuunalaisena tilintarkastajana Mari Säynätjoki. Tilintarkastusta ja avustavaa tilintarkastusta ovat tehneet lisäksi Anne Kettunen, Jesse Laaja, Erika Viitanen ja Jenna Tuomainen.

Tarkastuslautakunnan teknisenä sihteerinä on toiminut opistos sihteeri Piia Leppänen, joka toimi kokouksien sihteerinä arviointikertomusta laadittaessa. Kokoustilanteissa sihteerinä toimi lautakunnan puheenjohtaja.

Kokoukset

Tarkastuslautakunta piti 14 kokousta. Lautakunta keskittyi valtuuston asettamien kaupungin toiminnallisten tavoitteiden seurantaan ja taloudellisen tilanteen arvioimiseen.

Lautakunta järjesti keskeisille viranhaltijoille ja luottamushenkilöille tiedotus- ja keskustelutilaisuuden vuoden 2018 tilintarkastus- ja arviointikertomuksesta 29.5.2019.

Koulutustilaisuudet

Tampereen kaupunkiseudun tarkastuslautakuntien yhteiskoulutukseen Tampereella marraskuussa osallistui kolme lautakunnan jäsentä. Koulutuksessa käsiteltiin lautakunnanjäsenten esteellisyyksiä ja jääviyksiä päätöksenteossa. Lautakunnan puheenjohtaja osallistui Tampereen kaupunkiseudun tarkastuslautakuntien puheenjohtajien kokouksiin neljä kertaa.

Talousarvio

Tarkastuslautakunnan talousarvio vuodelle 2019 oli 40 650 euroa, josta toteuma oli 70,36%.

Toteumasta kohdistui:

38,35 % palkkoihin ja palkkioihin

51,05 % tilintarkastukseen

10,60 % muihin menoihin

2. TARKASTUS - JA ARVIOINTITOIMINTA

Kuntalain 121§:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Lautakunnan tehtävänä on myös arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä strategian toteutumista.

Kuntalaissa on tarkastuslautakunnalle osoitettu tehtäväksi vastuuvollisten luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusrekisterin kokoaminen. Lainsäädännön mukaan sidonnaisuusilmoitukset on vietävä tiedoksi valtuustolle kerran vuodessa. Ilmoitukset käsiteltiin valtuustossa marraskuussa 2019. Julkisten tietojen ajantasaisuudesta vastaa kukin ilmoitusvelvollinen itse.

Tarkastuslautakunta toimii yhteistyössä tilintarkastajien kanssa. Yhteisiä kokouksia oli kolme. Kaupungin ja konsernin taloutta koskevan arvioinnin perustana on käytetty muun muassa talousarviota, tilinpäätöstä, hallintokuntien toimintakertomuksia, pöytäkirjoja, sopimuksia ja muita asiakirjoja.

Lautakunta on soveltuvin osin huomionnut kaupunkilaisilta ja palvelujen käyttäjiltä saadut palautteet.

Lautakunnan toiminnassa on huomioitu jäsenten esteellisyydet ja jääviydet.

Arviointinsa tueksi lautakunta on keskustellut kaupungin viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa eri palvelukeskusten toiminnoista. Lautakunta myös tutustui seuraaviin kohteisiin:

- Yhteiskoulu ja lukio
- Jäähalli
- Päiväkodit; Vuokkokuja, Asema ja Holma

TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3. HYVINVOINTI JA TERVEYSPALVELUT

Terveyskeskuspalvelujen osalta asiakkaiden pääsy ei kiireelliselle vastaanotolle ja erilaisiin hoitotoimenpiteisiin on parantunut. Vammaispalveluiden osalta päätöksen teossa on havaittavissa pientä viivettä.

Ikääntyvien ihmisten tehostetun palvelun tiloja on rakennettu ja kehitetty viime vuosina merkittävästi. Tällä hetkellä yksiköiden käyttöaste on korkea, mutta Oriveden väestöennusteen toteutuessa paikkojen määrä ei tule riittämään. Särkänkodin 40 paikkainen tehostetun palvelun asumisyksikkö nosti Oriveden ikäihmisten palvelut Sosiaali- ja terveysministeriön suositustasolle hetkellisesti. Ikäihmisten osuus kasvaa Orivedellä nopeammin kuin on aiemmin ennustettu, on suunnitelmissa varauduttava uuteen palveluasumisen yksikköön. Tilanne tulee olemaan ajankohtainen varsinkin, jos nykyinen Tähtiniemen hoivayksikkö lakkautetaan.

Tulevaisuudessa tilaratkaisut tehdään tulevan maakuntahallinnon edellytysten pohjalta. Terveys- ja sosiaalipalveluiden osalta on paikallisesti mietittävä millä tavoin tulevat investoinnit toteutetaan ja rahoitetaan.

Pitkäjänteisellä työllä kymmenen vuoden ajanjaksolla on saatu sosiaalipalveluilla parannusta aikaan. Erityisesti sijaishuoltopäivien määrä on saatu merkittävästi alenemaan. Tampere - Orivesi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alue on lisännyt ennaltaehkäiseviä palveluja.

Orivedellä tilastoidaan keskimääräistä enemmän diabetesta, joka lisää mm. sydän- ja verisuonisairauksia. Liikuntamahdollisuuksien (terveyskerhot, liikuntasetelit, erityisryhmille kohdenneet ilmaispalvelut) lisäämisellä on tutkitusti kansanterveydellisiä vaikutuksia. Valtakunnallisten laskelmien mukaan liikkumattomuuden on laskettu maksavan noin 7 miljoonaa euroa vuosittain Orivedellä (Hyvinvointitilinpäätös 2019 s. 9).

Vapaa-ajan palveluiden tiedottamista lisättiin mm. nuorisopassilla, jonka avulla tiedotetaan tarjolla olevista harrastusvaihtoehdoista.

3.1. TEKNIikka - JA YMPÄRISTÖPALVELUKESKUS

Paikkatietojärjestelmän merkitys kuntasuunnittelussa ja päivittäisessä työskentelyssä on ollut kunnissa yhtenä merkittävänä kehittämiskohteena. Orivedellä on käytössä järjestelmiä, jotka eivät ole yhtenäisiä valtakunnallisen paikkatietojärjestelmän kanssa.

Ympäristölautakunnan yksi toimintamuoto on katselmukset kaupungin eri alueilla. Tämä käytäntö antaa käsityksen yleisestä kaupunkikuvasta ja mahdollistaa puuttumisen epäkohtiin. Toimintatavalla on merkitys myönteiseen ympäristöviihtyvyyteen.

Kaupungin rakennuslupa- ja rakentamisen ohjeistus uudistettiin hyväksymällä uusi rakennusjärjestys. Päätös ei ole lainvoimainen valituksen vuoksi.

Tilapalvelun tavoitteena oli palvelusopimusten päivittäminen ajan tasalle kaupungin omissa kohteissa. Palveluiden käyttäjiltä saadun palautteen mukaan kaikissa yksiköissä päivittämistä ei ole tehty.

3.2. KASVATUS - JA OPETUSPALVELUKESKUS

Oriveden kaupungilla ja yhteiskumppaneilla on käynnissä useita erilaisia projekteja. Ulkopuolisen rahoituksen lisäksi projekteihin käytetään myös kaupungin varoja. Projekteista saatava hyöty on ollut merkittävä. Päätöksenteon kannalta on kuitenkin edellytettävä, että hankerahoituksen ja kaupungin oman panostuksen suhde on mitattavissa.

Talousarvio hallintokunnan osalta ylittyi noin 450 000 €, josta merkittävin poikkeama oli varhaiskasvatuksen menot. Varhaiskasvatus täyttöaste 84.2% tavoite 95%.

"Suosittelemme, että lautakunnat käsittelevät palvelualueensa talousarvion toteumaan säännöllisesti tilikauden aikana ja että sitovuustasoon nähden merkittävät, ennakoidut talousarvioylitykset käsitellään paitsi lautakunnissa, myös valtuustossa jo talousarviovuoden aikana." (Mari Säynätjoki JHT 22.4.2020)

Kaupunki järjesti useita tilaisuuksia, joissa käsiteltiin paikkakunnalla kasvanutta huumeongelmaa. Tilaisuuksissa kuultiin viranomaisia ja kokemusasiantuntijoita. Nuorisopalveluiden työntekijät ovat monipuolistaneet toimintaa ja kontaktoineet merkittävän määrän nuoria.

"Jatkossa tulisi edelleen panostaa ennaltaehkäisevään päihdetyöhön jo alakoulusta alkaen, jotta vaikutukset näkyisivät nuorten asenteissa ja käyttäytymisessä." (Oriveden kaupungin hyvinvointitilinpäätös 2019).

Orivedellä päätettiin mahdollistaa yksityisen ns. palvelusetelipäiväkodin rakentaminen. Toteutuessaan hanke vähentää kaupungin investointitarpeen Aseman päiväkodin ja Holman vuorohoitopäiväkodin osalta.

3.3 ELÄMÄNLAATUPALVELUT

Kaupungilla on lukuisia virkistys- ja vapaa-ajan käyttöön tarkoitettuja alueita. Niiden käyttöaste on vaihteleva. Esimerkiksi pitkään nuorisopalveluiden leirikeskuksena toimineen Haukkaniemen ja Pikku-Vittasen leirisaaren käyttö on ratkaistava.

Tehokkaalla tiedottamisella voidaan ulkoilu/harrastus- ja virkistysalueiden käyttöä tehostaa.

Vuonna 2019 vietettiin Oriveden kaupungin 150-vuotisjuhlaa. Pääosin kaupungin, järjestöjen ja yritysten yhteistyöllä saatiin kattava juhlakokonaisuus.

Villasukkajuoksun SM-kisojen ja elokuisen Mämmilän Meininkit -tapahtumien osallistujamäärät olivat odotettuakin suurempia. Tapahtumilla saatiin huomattava medianäkyvyys. Juhlavuoden aikana tilaisuuksia, tapahtumia ja konsertteja oli lähes päivittäin.

Nuorisopalveluissa vakinaistettiin nuoriohjaajan työsuhde ja toteutettiin oppisopimuskoulutusta kahdelle nuoriso-ohjaajaopiskelijalle.

Liikunta- ja uimahallin kävijämäärät ovat lisääntyneet. Tilanpuute on vaikeuttanut liikuntasaleissa toteutettavaa toimintaa.

4. TALOUDELLISEN TILANTEEN ARVIOIMINEN

Toisena peräkkäisenä vuotena kaupungin tilinpäätös oli alijäämäinen. Toimintakulut kasvoivat noin miljoonalla eurolla, 1,5 %. Kasvu on saatu pysymään kohtuullisella tasolla, mutta verotulojen niukahko kasvu ja valtionosuuksien negatiivinen kehitys on ollut viime vuosina ongelmallista.

Tilikauden alijäämä oli 2,23 Me. Toimintakate oli noin 55,3 Me. Verotulot olivat noin 33,7 Me (lisäystä noin 0,8 Me) ja valtionosuudet noin 22,2 Me (laskua noin 0,2 Me). Vuosikate huononi noin 0,8 Me ja oli noin 0,7 Me. Laskennallista ylijäämää kaupungin taseessa oli vuoden 2019 lopulla noin 3,9 Me.

Lainakanta lisääntyi noin 3,1 Me. Vuoden lopussa lainaa oli noin 24,4 Me (2.666 e/asukas). Pitkään jatkunut alhainen korkokanta on vähentänyt lainanhoitoja merkittävästi. Kaupungin omavaraisuusaste laski hieman ollen vuoden lopussa 46,1 %. Rahavaroja kaupungin kassassa oli vuoden lopussa 2,6 Me ja maksuvalmius 14 päivää.

Oriveden kaupungin taloudessa on lukuisia epävarmuustekijöitä, joten toiminnan tehokkuudelle ja talouden tasapainolle tulee edelleen etsiä vaihtoehtoja. Kun kaupungin tulolähteet ovat rajalliset ja pitkälti valtionhallinnon ohjattavissa, on omien toimintojen taloudellisuuden vertailu oltava jatkuvaa ja ajantasaisista.

4.1. INVESTOINNIT

Vuosittain kaupunki panostaa uusiin asuinalueisiin. Tonttien kysyntä on ollut vähäistä, joten kunnallistekniset ratkaisut tulee suunnitella aiempaa tarkemmin. Vuonna 2019 saatiin tonttien myyntituloja noin 23 000 €, talousarviossa myyntitulot olivat 150 000 €.

Kaupungin omistaman Säynäniemen leirintäalueen rakennuskantaa uudistettiin n. 100 000 €:lla. Kunnostustyöt maksoivat suunniteltua enemmän.

Kaupungintalon kuntotutkimukseen ja peruskorjaussuunnitteluun käytettiin noin 0,3 Me.

Taloudellisesti kestävä ratkaisun aikaansaamiseksi tulee tarkastella ennakkoluulottomasti toimivia tilavaihtoehtoja. Asiakaspalvelun siirtyessä yhä enemmän verkkoasiointiin palvelupisteiden tarve vähenee.

5. KUNTAKONSERNI

Oriveden kaupunki pääomitti Oriveden Jäähalliyhtiötä, jotta yhtiö pystyisi toteuttamaan välttämättömät remontti- ja uudistustarpeet. Kaupungin omistusosuus nousi 96%:iin.

Talousarviossa oli asetettu konserniyhtiöille yhteisiä tavoitteita, joista tulee raportoida kaupunginvaltuustoa vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhteisöjen on ohjeiden mukaisesti voitava hoitaa tulo- ja meno-tilikautensa maksuvalmiustilanteensa. Tilinpäätöksen mukaan Oriveden Kotikoivu Oy:n tilikauden tappio oli noin 360 000 € ja Oriveden Jäähalli Oy:n tappio oli 31 000 €.

6. KUNTASTRATEGIA

”Aktiivisten ihmisten kiinnostava kaupunki luonnon keskellä”

Kaupunkistrategiassa määritellyissä valtuustotasolla seurattavista mittareista suurin osa ei toteutunut. Mittaritietoja on määrä tarkastella vähintään kerran vuodessa.

”Oriveden kaupungin strategian yhtenä oletuksena on väestön kasvu. Viime vuosina kehitys on ollut laskusuuntainen, millä on olennainen vaikutus maksutuloihin, verotuloihin ja valtionosuuksiin. Käytännössä toiminnalliset tavoitteet, eli hyvinvoinnin edistäminen, vetovoiman vahvistaminen sekä toimintatapojen- ja kulttuurin ylläpitäminen ja parantaminen ovat vahvasti riippuvaisia talouden tilasta.” (Arviointikertomus 2018)

7. MUUT HAVAINNOT

Kaupungin henkilöstön osalta on tavoitteena ollut sairauspoissaolopäivien vähentäminen. Vuonna 2019 tavoite ei toteutunut vaan poissaolot lisääntyivät noin 5 %.

Oriveden kaupungin väkiluku laski 56 henkilöä. Väestömuutokseen vaikutti etenkin syntyvyyden alhainen taso. Mikäli tilastokeskuksen ennustama kehitys jatkuu, se tarkoittaa mm. koululais- ja varhaiskasvatuksen ryhmien merkittävää supistumista.

Orivedellä laadittiin Oriveden osallisuussuunnitelma osaksi elinvoimaohjelmaa. On tärkeää, että suunnitelmaan kirjatut asiat toteutetaan ja tarvittaessa ohjelmaa päivitetään ajantasaiseksi. Ohjelma on myös hyvä työväline päätöksen tekijöille ja hallintokuntien toimintasuunnitelmien laatijoille.

Torin käytön lisäämistä on vuosikausia mietitty. Perjantai-iltapäivien kesätori alkoi hankerahoituksella vuonna 2018 ja siirtyi kaupungin vastuulle vuonna 2019. Toimintaa jatkettiin aktiivisten kuntalaisten, yhdistysten ja yritysten yhteistyöllä. Torin elävöittämistä ja vetovoimaa tulee kehittää jatkossakin.

Oriveden joukkoliikennettä lisäsi erityisesti Tampereen seudun junapilottihanke, joka keskittyy työmatkaliikenteen palveluiden lisäämiseen. Valtatie 9-perusparannushanke lähtee liikkeelle vaiheittain. Ensimmäinen uusi osuus sijoittuu Oriveden alueelle.

Joissakin yksiköissä toimintaa vaikeuttavana tekijänä on pätevien lyhytaikaisten sijaisten saanti. Kaupungin sisäinen hallintokuntien rajat ylittävä sijaistaminen saattaa olla yksi keino vastata olemassa olevaan ongelmaan.

Taloushallinnossa kaupungin omaa palvelutyötä siirrettiin ulkopuolisen Sarastia Oy:n tehtäväksi. Päätöksenteon pohjaksi annettujen laskelmien mukaan toimintojen siirrosta tulee taloudellista hyötyä. Kulujen ja toiminnan laadun seuranta on syytä tehdä vuosittain.

Orivedellä 27.5.2020

Markku Kallio
puheenjohtaja

Juha Haikka
varapuheenjohtaja

Kalle Uotila
jäsen

Ulla Korolainen
jäsen

Jenni Saxholm
jäsen